

1. Nazwa: Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi

2. Cel ochrony:

Zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk Pojezierza Chełmińskiego, Pojezierza Iławskiego i Pojezierza Brodnickiego, ochrona rzeki Osy i Gardęgi wraz z pasem roślinności okalającej, ochrona form krajobrazowych (jary, wąwozy).

3. Położenie i charakterystyka:

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi rozciąga się z zachodu na wschód na długości około 30 km.

Poza strefą krawędziową dolin: Osy i Gardęgi obszar obejmuje dodatkowo kompleks leśny wokół nadleśnictwa Jamy, odcinek doliny rzeki Lutryny oraz tereny wokół jezior: Nogat i Płowęż. W skrajnie południowo-wschodniej części łączy się z obszarem Brodnickiego Parku Krajobrazowego.

Przez obszar przebiega droga krajowa Grudziądz - Łasin - Ostróda oraz drogi wojewódzkie i powiatowe: Łasin - Gruta - Radzyń Chełmiński, Jabłonowo - Świecie nad Osą i Biskupiec - Radzyń Chełmiński.

Powierzchnia obszaru charakteryzuje się dużą rozciągłością ze względu na doliny Osy i Gardęgi. Jedyne na północnym-zachodzie znacznie się rozszerza ze względu na włączenie w jego zasięg kompleksu leśnego wokół nadleśnictwa Jamy.

4. Powierzchnia:

Powierzchnia ogólna OChK Doliny Osy i Gardęgi wynosi 15 962,56 ha.

Tab. 1. Wykaz powierzchni administracyjnych gmin położonych w granicach OChK Doliny Osy i Gardęgi.

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]	Powiat
1.	Jabłonowo Pomorskie	3 470,26	brodnicki
2.	Gruta	2 237,26	grudziądzki
3.	Grudziądz	109,40	
4.	Łasin	3 134,03	
5.	Świecie nad Osą	2 818,64	
6.	Rogózno	4 192,69	
7.	Zbiczno	0,28	brodnicki
Razem		15 962,56	

5. Opis tekstowy przebiegu granicy:

Granice Obszaru oparto o wyraźne naturalne i antropogeniczne linie terenowe oraz granice administracyjne.

Granica Zachodnia stanowi styk z Obszarem Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły. Dalej granica przebiega drogą gminną numer 041259C do Kłódki Szlacheckiej. Mijając wieś, biegnie polnymi drogami w skręca na południe i od tego momentu biegnie ścianą lasu. Dochodzi do drogi gminnej o numerze 041235C (Gubiny – Szembruczek) i biegnie nią w kierunku zachodnim przez las. Wychodząc z lasu dochodzi do drogi powiatowej numer 1353C (Białochowo – Szembruczek), mijają od północy Jezioro Gubińskie, przecina linię kolejową numer 207 (Grudziądz – Kwidzyn) i biegnie drogą przez miejscowość Gubiny, aż do przecięcia z ciekim Czerwona Woda. Od tego miejsca granica skręca na północ biegnąc wspomnianym ciekim dochodzi do lasu. Skręcając na zachód, opiera się o ścianę lasu i dochodzi do drogi gminnej o numerze 041212C w miejscowości Zielone Pola. Następnie skręca na północ i biegnie wschodnim skrajem drogi do miejsca w którym łączy się ona z drogą powiatową o numerze 1355C – jest to jednocześnie granica z Parkiem Krajobrazowym „Góry Łosiowe” im. Prof. Ludwika Rydygiera, która biegnie współliniowo przez około 587 m. Następnie przecina drogę powiatową o numerze 1355C kierując się na północ drogą leśną, gdzie po 93 metrach dociera do granicy Województwa Kujawsko-Pomorskiego z Województwem Pomorskim, odbijając jednocześnie w kierunku wschodnim.

Granica Północna przebiega granicą administracyjną z województwem pomorskim, aż do drogi gminnej i numerze 041304C (Pawłowo – Szywnaład), gdzie skręca na południe. Mijając Szywnaład biegnie na południe drogą powiatową numer 1373C (Szywnaład – Jankowice). Po minięciu od wschodu Jeziora Szywnaład, granica skręca na południowo-zachód i biegnie drogami polnymi by dojść do drogi powiatowej kierunku północno-wschodnim, omija Rogóżno od wschodu i dochodzi do drogi powiatowej numer 1361C (Rogóżno – Szembruk). Biegnie wschodnim skrajem tej drogi, mijając wieś Szembruczek dochodzi do wsi Szembruk. W Szembruku skręca na zachód i biegnie drogą powiatową numer 1365C (Łasin – Gardeja). Biegnie północnym skrajem drogi powiatowej na odcinku o długości 1750 metrów, po czym przed lasem numer 1370C (Gordanowo – Wydrzno). Skręca na zachód, przechodzi przez miejscowość Wydrzno i biegnąc dalej tą samą drogą dociera do drogi powiatowej numer 1365C (Łasin – Gardeja). W Szembruku granica skręca na południowo-wschód i biegnie drogą lokalną w kierunku Marianowa. Po 1510 metrach skręca w kierunku zachodnim i biegnie drogami polnymi w kierunku Szembruczka. Nie przecinając rzeki Osy, skręca na południe i biegnie drogą gminną o numerze 041025C (Sobótka – Szembruczek), trzymając się blisko rzeki Osy. Mijając Sobótkę, biegnie w kierunku południowo-wschodnim drogą powiatową o numerze 1362C (Sobótka – Rogóżno Zamek). Stąd biegnie na wschód drogą gminną o numerze 041311C (od drogi 1386C Nowe Mosty - do gr. gminy - Rogóżno Zamek), następnie biegnie drogą powiatową numer 1386C (Nowe Mosty – Szczepanki) do miejscowości Szczepanki. Od Szczepanek granica biegnie nadal w kierunku południowo-wschodnim dochodząc do drogi wojewódzkiej numer 538 (Radzyń Chełmiński – Łasin). Biegnie 850 metrów

wschodnim skrajem drogi numer 538, po czym skręca na wschód w drogę powiatową numer 1387C (Nowe Mosty – Bogdanki). Biegnie tą drogą i mijając Hermanowo dochodzi do Bogdanki. Stąd skręca na południowy-wschód i biegnie dalej drogą powiatową numer 1388C (Łasin – Mędrzyce – Lisnowo) do Mędrzyc. Z Mędrzyc biegnie nadal drogą powiatową w kierunku Lisnowa. Przed miejscowością Szarność skręca na południe i przez chwilę biegnie dawną linią kolejową. Granica obejmuje miejscowość Szarność od południa i drogą polną biegnie na wschód. Przecina drogę powiatową numer 1407C (Rywałd – Świecie nad Osą – Lisnowo) i dalej biegnie drogą gminną numer 041510C do Karolewa oraz drogą gminną numer 041511C do Lisnowa. Następnie granica przebiega drogą powiatową numer 1391C i drogą gminną numer 041512C do Partęczyn. Od Partęczyn granica biegnie na wschód dochodząc do granicy województw kujawsko-pomorskiego i warmińsko-mazurskiego. Granicą województw biegnie, aż do miejscowości Górale, a następnie nadal na południe po granicy z Brodnickim Parkiem Krajobrazowym.

Granica Południowa rozpoczyna swój bieg od linii kolejowej numer 208 (Brodnica – Jabłonowo Pomorskie), którą biegnie w kierunku północnym do wsi Konojady. Stąd biegnie nadal na północ drogą powiatową numer 1815C (Jabłonowo – Górale – Konojady- droga wojewódzka numer 543) do miejscowości Górale. Przed miejscowością Górale odbija na północny – zachód i drogą gruntową omija Górale. Dalej biegnie na północ drogą powiatową numer 1816C (Piecewo – Buk Góralski – Górale) do miejscowości Buk Góralski, a stąd drogą gminną numer 080116C do miejscowości Nowa Wieś, przecinając po drodze linię kolejową numer 353 (Toruń – Iława). Od miejscowości Nowa Wieś biegnie na zachód drogą powiatową numer 1801C (granica województwa – Płowęż – Jabłonowo Pomorskie), by po 1 km skrócić na północny-zachód i łąkami oraz drogami lokalnymi przez grunty wsi Adamowo dojść do drogi gminnej numer 041509C (Świecie nad Osą – granica gminy – Buk Pomorski). Drogą tą biegnie na zachód w kierunku Świecia nad Osą. Przed Świeciem nad Osą skręca na południe i biegnie drogami gruntowymi, trzymając się blisko doliny cieku Lutryna. Obejmuje od południa miejscowość Nowy Młyn wraz z niewielkim kompleksem leśnym i dochodzi do miejscowości Kitnówko. Stąd drogą powiatową numer 1810C Kitnówko–Świecie nad Osą zbliża się do tej miejscowości od strony zachodniej, gdzie wyraźnie skręca na zachód. Biegnie północnym skrajem drogi powiatowej numer 1405C (Słup – Świecie nad Osą) i dalej drogą powiatową numer 1384C (Pokrzywno – Orle – Słup) do miejscowości Orle. Stąd biegnie w kierunku północno-zachodnim drogami lokalnymi, mija Jezioro Salno i dochodzi do miejscowości Dąbrówka Królewska. Biegnie dalej na zachód, obejmuje bagno „Przepadlisko” i drogami lokalnymi dochodzi ponownie do granicy z Obszarem Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły.